

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rodzic zastępczy (531105)

Opiekunowie dziecięcy

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rodzic zastępczy
(531105)

Opiekunowie dziecięcy

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Rodzic zastępczy (531105)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [553]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <https://pixabay.com/pl/affection-beach-rodzice-dziecko-1866868>
[dostęp: 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący.....	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	7
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	9
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	10
2.7. Zawody pokrewne	11
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	11
3.1. Zadania zawodowe	11
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem powierzonym pieczy zastępczej	11
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Umożliwianie kontaktu z rodzinami i innymi osobami bliskimi dziecka oraz współpracowanie z instytucjami pieczy zastępczej	13
3.4. Kompetencje społeczne.....	14
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	15
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	15
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	16
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	16
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	17
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	17
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	18
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	19
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	19
7. SŁOWNIK POJĘĆ	21
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	21
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	23

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Rodzic zastępczy 531105

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Nie występują nazwy zwyczajowe zawodu.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 5311 Child care workers.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w marcu 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Małgorzata Barszcz – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Tychy.
- Anna Jawor-Joniewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Halina Anna Walicka-Marek – Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „MŁODY LAS”, Toruń.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Zdzisław Czajka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Maciej Gruza – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Klaudia Gumieniak – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Urszula Jeruszka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Jolanta Religa – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Barbara Sajkiewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Agnieszka Jawor-Polak – Rodzic zastępczy, Komorów.
- Anna Sumiła – Publiczne Przedszkole Kwiatki Św. Franciszka, Warszawa.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Barbara Bogacka-Galon – Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących NADZIEJA, Kraków.
- Martyna Kawińska – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Rodzic zastępczy sprawuje okresową opiekę³ wychowawczą zwaną rodzinną pieczę zastępczą⁴ nad dzieckiem osieroconym, opuszczonym lub z rodziny pozbawionej (lub o ograniczonej) władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest zapewnienie dziecku sprzyjających warunków wychowania¹⁰, rozwoju emocjonalnego⁸, fizycznego i społecznego, a także właściwej edukacji, możliwości rozwoju zainteresowań oraz wypoczynku.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Rodzic zastępczy sprawuje tymczasową opiekę nad dzieckiem w sytuacji, gdy rodzice dziecka zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została ograniczona. Dziecko pozostaje pod pieczę zastępczą zwykle czasowo do momentu unormowania się jego sytuacji życiowej. Rodzina zastępcza⁷ jest formą pomocy dla tych dzieci, które ze względu na wiek nie mają dużych szans na przysposobienie. Dzieci o nieuregulowanej sytuacji prawnej po jej wyjaśnieniu mogą być adoptowane przez te same rodziny zastępcze lub innych chętnych. Mogą powrócić także do swoich biologicznych rodziców, gdy ci odzyskają pełnię praw rodzicielskich. Rodzina zastępcza może być również ustanowiona dla dziecka niedostosowanego społecznie.

Rodzic zastępczy sprawuje całodobową opiekę nad dzieckiem, pełniąc funkcje wychowawczo-opiekuńcze, wykonując zabiegi higieniczno-pielęgnacyjne, dbając o prawidłowy rozwój (psychofizyczny⁹, emocjonalny, intelektualny, społeczny), kształtując jego zachowania, nawyki i postawy⁵. Osoba wykonująca zawód rodzic zastępczy odpowiada za bezpieczeństwo dziecka.

Kluczowym zadaniem jest nawiązanie kontaktu werbalnego² i pozawerbalnego¹, a w szczególności nawiązanie i utrzymanie kontaktu emocjonalnego z każdym powierzonym dzieckiem. Do zadań rodzica zastępczego należy także poznawanie indywidualnych właściwości i tempa rozwoju dziecka, kształtowanie właściwej aktywności i samodzielności dziecka w czynnościach codziennych i zabawie oraz kształtowanie pozytywnych cech charakteru, wypracowywanie odpowiednich przyzwyczajeń i nawyków. Rodzic zastępczy zaspokaja podstawowe potrzeby biologiczne i potrzeby psychospołeczne⁶ ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych powierzonych jego opiece dzieci.

Decyzję o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej podejmuje sąd opiekuńczy.

WAŻNE:

W zawodowych rodzinach zastępczych, zgodnie z zapisami Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej (limit ten odróżnia rodzinę zastępczą zawodową od rodzinnego domu dziecka,

w którym może przebywać nie więcej niż ośmioro dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność w pieczy zastępczej). Odstępstwem od tego limitu jest umieszczenie w rodzinie rodzeństwa. Rodzicami zastępczymi mogą być małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędąca wstępnym lub rodzeństwem dziecka. Umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera się na okres co najmniej 4 lat (umowa z prowadzącym rodzinny dom dziecka zawierana jest na okres dłuższy – co najmniej 5 lat).

Sposoby wykonywania pracy

Pracownik w zawodzie **rodzic zastępczy** wykonuje pracę polegającą m.in. na:

- zapewnieniu dziecku całodobowej opieki i wychowania, w szczególności: warunków prawidłowego rozwoju psychofizycznego, żywienia oraz odpowiednich warunków bytowych i mieszkaniowych umożliwiających zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb,
- zaspakajaniu potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych, traktowaniu dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej, dbaniu o rozwój jego uzdolnień i zainteresowań,
- zapewnieniu ochrony zdrowia dziecka (kontrola stanu zdrowia i stanów chorobowych, zgłaszanie i leczenie chorób dziecka),
- dbaniu o rozwój fizyczny dziecka, wytwarzaniu nawyków rekreacyjnych i sportowych,
- przeciwdziałaniu nieprawidłowościom w rozwoju fizycznym i psychicznym dziecka w ścisłej współpracy z sądem opiekuńczym, nauczycielami, poradnią zdrowia psychicznego oraz poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
- czuwaniu nad wypełnianiem przez dziecko obowiązku szkolnego, kontrolowaniu postępów w nauce, wyrównywaniu braków szkolnych oraz współpracowaniu z nauczycielami,
- wytwarzaniu nawyków uczestnictwa w życiu kulturalnym, nawyków czytelniczych,
- kształtowaniu cech charakterologicznych dziecka, takich jak zdyscyplinowanie, punktualność, postaw prospołecznych i aktywności do uczestnictwa w organizacjach społecznych i młodzieżowych,
- utrzymywaniu kontaktów z sądem opiekuńczym w sprawach ważnych dla podopiecznych (majątkowych, trudności wychowawczych itp.),
- zarządzaniu majątkiem dziecka,
- zapewnianiu ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- umożliwianiu dziecku kontaktu z rodzicami i innymi osobami,
- współpracowaniu z jednostką sprawującą nadzór nad przebiegiem rozwoju dziecka oraz warunkami jego życia (tj. PCPR/MOPS lub sprawującym nadzór w jego imieniu ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym) i informowaniu jej o stanie zdrowia dziecka, jego postępach w nauce i trudnościach wychowawczych, a także o przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem lub jego samowolnym oddaleniu się,
- gromadzeniu dokumentacji o dziecku, m.in.: odpisu aktu urodzenia dziecka, dokumentacji o stanie zdrowia dziecka, dokumentów szkolnych, diagnozy psychofizycznej dziecka itp.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Rodzic zastępczy pracuje w miejscu swojego zamieszkania. Swoją pracę wykonuje zarówno w mieszkaniu, jak i na świeżym powietrzu. Pomieszczenia, gdzie wykonywana jest praca, posiadają zazwyczaj oświetlenie dzienne i sztuczne. Rodzic zastępczy realizuje swoje zadania w zmiennej pozycji ciała, tj. zarówno na stojąco, w pozycji siedzącej, jak i niekiedy w pozycji wymuszonej.

Ponadto z uwagi na charakter wykonywanych zadań, osoba wykonująca ten zawód realizuje zadania zawodowe w przestrzeni społeczno-edukacyjnej dziecka oraz instytucjonalnej (sprawowanie kurateli nad rodziną zastępczą). Z uwagi na zakres działania wymagana jest także ścisła współpraca z innymi specjalistami wspierającymi rodzica zastępczego w procesie realizacji zadań zawodowych.

Praca ma charakter określony czasowo i trwa najczęściej do zakończenia kryzysu w rodzinie i powrotu dziecka do rodziców biologicznych lub do czasu adopcji dziecka.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Rodzic zastępczy w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- samochód osobowy,
- powszechnie dostępne w domach przedmioty codziennego użytku,
- materiały i narzędzia służące do rehabilitacyjnych i terapeutycznych ćwiczeń (jeśli są wykonywane w domu) zaleconych przez terapeutów lub innych specjalistów wspomagania rozwoju dziecka,
- komputer z dostępem do internetu i oprogramowaniem biurowym,
- typowe urządzenia i artykuły biurowe.

Praca w tym zawodzie zwykle nie wymaga wykorzystywania specyficznych narzędzi pracy.

Organizacja pracy

Praca w zawodzie **rodzic zastępczy** ma charakter indywidualny. Osoba zatrudniona w tym zawodzie pracuje przez całą dobę, siedem dni w tygodniu, także w święta i dni ustawowo wolne. Godziny pracy wyznaczane są zakresem zadań i obowiązków. Zdarza się, że rodzic zastępczy przyjmuje dziecko z interwencji w środku nocy. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje (každorazowo po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych) na podstawie umowy zawartej pomiędzy rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny. Umowa ta wygasa z chwilą zakończenia przez sąd postępowania z zakresu pieczy zastępczej.

Osoba wykonująca zawód rodzica zastępczego ma za zadanie całodobowo zapewniać dziecku poczucie bezpieczeństwa, dbać o jego zdrowie fizyczne i psychiczne oraz realizować jego indywidualne potrzeby.

Rodzic zastępczy ściśle współpracuje z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Praca w zawodzie związana jest z bardzo intensywnymi kontaktami (bezpośrednimi, pisemnymi, telefonicznymi i prowadzonymi drogą elektroniczną) z ludźmi (m.in. lekarzami, terapeutami, rehabilitantami, nauczycielami, pracownikami sądów i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, bliskimi wychowanków itp.), co wymaga posiadania odpowiednich kompetencji społecznych.

WAŻNE:

W przypadku, gdy w rodzinie zastępczej przebywa więcej niż troje dzieci, na wniosek rodziny zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Osobą tą może być także małżonek niepobierający wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Rodzic zastępczy może być narażony m.in. na zagrożenia:

- fizyczne (np. częste infekcje bądź przeziębienia, choroby pasożytnicze oraz związane z wysiłkiem spowodowane częstym podnoszeniem dzieci i noszeniem ich na rękach, schylaniem się i wykonywaniem czynności w wymuszonej pozycji ciała),

- psychiczne (zachowania agresywne ze strony wychowanków, stres związany z trudnościami adaptacyjnymi wychowanków, długotrwały, intensywny wysiłek psychiczny, depresja, zaburzenia lękowe, wypalenie zawodowe),
- mechaniczne (np. urazy fizyczne związane z codziennymi obowiązkami domowymi, poślizgnięcia, ułucia, skaleczenia).

Do występujących w zawodzie chorób można zaliczyć m. in.:

- choroby układu oddechowego (np. zapalenie górnych dróg oddechowych, zapalenie oskrzeli itp.),
- zakażenia pasożytnicze (wszawica, robaczycy itp.),
- choroby układu mięśniowo-kostno-stawowego (np. dyskopatia).

WAŻNE:

W związku z występującymi zagrożeniami w pracy **rodzica zastępczego** szczególnie ważne jest planowanie i organizacja pracy zgodnie z:

- wymaganiami sanitarno-higienicznymi,
- zasadami i przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy,
- zasadami przeciwpożarowymi,
- zasadami ochrony środowiska,
- zasadami ergonomii.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **rodzic zastępczy** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawny układ kostno-stawowy,
- sprawny zmysł i narząd dotyku,
- sprawny zmysł i narząd wzroku,
- sprawny zmysł i narząd słuchu,
- sprawność narządu ruchu;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- zręczność rąk,
- zręczność palców,
- czucie dotykowe,
- dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość wzroku,
- ostrość słuchu,
- spostrzegawczość,
- szybki refleks;

w kategorii sprawności i zdolności

- dobra pamięć,
- podzielność uwagi,
- zdolność motywowania siebie,
- zdolność do koncentracji uwagi,
- wyobraźnia i myślenie twórcze,
- łatwość wypowiadania się w mowie i/lub w piśmie,
- zdolność do wchodzenia w różnorodne role społeczne,
- łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą,
- zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji,

- zdolność improwizacji,
- zdolność skutecznego przekonywania,
- zdolność do rozwiązywania konfliktów,
- predyspozycje do postępowania z ludźmi,
- zdolność analizowania i systematyzowania złożonych problemów,
- zdolność do przestrzegania reguł, przepisów i standardów,
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- uzdolnienia organizacyjne,
- zdolność do identyfikowania i rozwijania talentów u dzieci,
- zdolność do rozpoznawania stanów emocjonalnych dzieci,
- zdolność do poszukiwania i przyjmowania pomocy (specjalistycznej i od środowiska pieczy zastępczej);

w kategorii cech osobowościowych

- gotowość do pracy w szybkim tempie,
- empatia,
- wysoka kultura osobista,
- cierpliwość,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek fizyczny,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek psychiczny,
- samokontrola,
- gotowość do ustawicznego uczenia się,
- odporność emocjonalna,
- szacunek dla godności człowieka,
- radzenie sobie ze stresem,
- tolerancja,
- serdeczność,
- gotowość do dzielenia się wiedzą,
- wytrwałość i cierpliwość,
- asertywność,
- dokładność,
- odpowiedzialność za innych,
- samodzielność,
- konsekwencja w działaniu,
- samoświadomość.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Osoba pracująca w zawodzie **rodzic zastępczy** powinna wyróżniać się dobrą sprawnością psychofizyczną. Sprawność fizyczna jest niezbędna z uwagi na konieczność częstego podejmowania czynności motorycznych (szczególnie przy opiece nad małymi dziećmi). Zadania opiekuńczo-wychowawcze wymagają także dużego i długotrwałego nakładu energii, zaangażowania i wysiłku psychicznego, stąd wymagana jest duża odporność emocjonalna.

Przeciwskazaniem do pracy w zawodzie rodzica zastępczego są:

- niepełnosprawność intelektualna,
- niepełnosprawność ruchowa ograniczająca możliwość realizacji powierzonych zadań,
- niestabilność emocjonalna,

- zaburzenia układów narządów,
- nałogi.

Praca w zawodzie rodzica zastępczego pod względem wysiłku fizycznego należy do prac ciężkich. Występuje w niej również duże obciążenie umysłowe związane ze stale sprawowaną opieką nad wychowankami.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2019 r.) w Polsce nie prowadzi się formalnego kształcenia w zawodzie **rodzic zastępczy**. Nie istnieją również wymogi dotyczące niezbędnego wykształcenia. Osoba pragnąca wykonywać ten zawód musi jednak uprzednio ukończyć specjalistyczne szkolenie przygotowujące do podjęcia pracy w zawodzie rodzic zastępczy.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Do wykonywania zawodu **rodzic zastępczy** wymagane jest ukończenie specjalistycznego procesu przygotowawczego, które potwierdza kwalifikacje i uprawnienia zawodowe, tj.:

- uzyskanie pozytywnej opinii ośrodka pomocy społecznej – właściwego ze względu na miejsce zamieszkania – wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego,
- ukończenie specjalistycznego szkolenia (rodzice zastępczy spokrewnieni z dzieckiem mogą przejść takie szkolenie już po przyjęciu wychowanka).

Kandydaci na rodziców zastępczych są zobowiązani do uzyskania świadectwa ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny. Specjalistyczne szkolenie trwa około 3 miesięcy w zależności od szczegółowego programu. Kandydaci pozytywnie ocenieni otrzymują zaświadczenie kwalifikacyjne i pisemną opinię, co stanowi podstawę do rozpoczęcia procedury doboru dziecka, które zostanie objęte pieczą zastępczą przez rodzica zastępczego. Na wniosek kandydata do pełnienia funkcji rodzica zastępczego organizator rodzinnej pieczy zastępczej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata, wydaje zaświadczenie kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia wspomnianego szkolenia oraz spełniania pozostałych warunków formalnych wymienionych poniżej.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
 - zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy o podstawowej opiece zdrowotnej,
 - opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,

- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
- zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym: rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- nie figurują w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Dodatkowym atutem do zatrudnienia w tym zawodzie jest ukończenie studiów wyższych na kierunkach związanych z pedagogiką, pedagogiką specjalną, psychologią itp.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Rodzic zastępczy wraz ze zdobywanym doświadczeniem zawodowym, może budować swoją karierę w kierunku zakwalifikowania do pełnienia roli zawodowej rodziny zastępczej:

- wielodzietnej (z reguły opieka dotyczy od 3 do 6 dzieci lub więcej w przypadku połączenia rodzeństwa);
- specjalistycznej (do 3 dzieci z problemami; w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności: 1) dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; 2) dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich; 3) małoletnie matki z dziećmi);
- rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego (do 3 dzieci, na okres do dwunastu miesięcy, przedłużenie wyjątkowo o kolejne 3 miesiące), wówczas nie można odmówić przyjęcia dziecka w wieku do 10 lat, jeżeli zostało doprowadzone przez policję.

Warunkiem koniecznym jest ukończenie specjalistycznych szkoleń. Jednocześnie rodzic zastępczy jest zobowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kompetencji przez samokształcenie i udział w szkoleniach w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną.

WAŻNE:

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza: a) spokrewniona, b) niezawodowa, c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Osoba posiadająca kompetencje w zawodzie **rodzic zastępczy** ma możliwość podjęcia pracy w innych, pokrewnych zawodach, takich jak np.: opiekunka dziecięca, opiekunka dziecięca domowa (niania), opiekunka w żłobku/klubie dziecięcym, dzienny opiekun małego dziecka.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (w 2019 r.) w zawodzie **rodzic zastępczy** jedyną dostępną możliwością zdobycia niezbędnej do wykonywania zawodu wiedzy i potwierdzenia uprawnień w zawodzie jest uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego wydawanego po ukończeniu specjalistycznych szkoleń w ramach m.in. Programu PRIDE – Rodzinna Opieka Zastępcza, zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **rodzic zastępczy** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Wychowawca małego dziecka	234202
Wychowawca w placówkach oświatowych, wsparcia dziennego, wychowawczych i opiekuńczych oraz instytucjach pieczy zastępczej	235914
Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	263508
Opiekunka dziecięca	325905
Opiekunka dziecięca domowa (niania)	531104
Opiekunka w żłobku/klubie dziecięcym	531107
Dzienny opiekun małego dziecka	531108

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **rodzic zastępczy** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Zapewnianie dostępu do świadczeń zdrowotnych i edukacyjnych, w tym wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych.
- Z2 Podejmowanie działań służących rozwojowi uzdolnień i zainteresowań wychowanków.
- Z3 Wykonywanie działań ukierunkowanych na zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych oraz społecznych podopiecznych.
- Z4 Podejmowanie interwencji służących zapewnieniu ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka.
- Z5 Umożliwianie kontaktu z rodzinami i innymi bliskimi dziecka zgodnie z postanowieniem sądu w tym zakresie.
- Z6 Współpracowanie z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem powierzonym pieczy zastępczej

Kompetencja zawodowa Kz1: Sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem powierzonym pieczy zastępczej obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Zapewnianie dostępu do świadczeń zdrowotnych i edukacyjnych, w tym wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady opieki zdrowotnej nad dziećmi oraz zewnętrzne objawy stanu zdrowia i choroby; - Przebieg prawidłowego rozwoju dziecka, symptomy występowania zakłóceń i zaburzeń	Reagować na zauważone nieprawidłowości w zachowaniu / rozwoju dziecka oraz pierwsze symptomy świadczące o pogarszającym się stanie jego zdrowia;

rozwojowych u dzieci; • Podstawowe choroby wieku dziecięcego oraz przebieg prawidłowego rozwoju zdrowotnego dzieci; • Anatomię i fizjologię dziecka oraz zasady pielęgnacji adekwatne do jego wieku; • Telefony alarmowe; • Zasady dotyczące profilaktyki zdrowotnej, ćwiczeń ogólnorozwojowych i gimnastycznych; • Konieczność obowiązkowych szczepień ochronnych dziecka; • Konieczność realizacji obowiązku szkolnego przez dziecko; • Rodzaje wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w ramach powszechnego obowiązku szkolnego i zajęć wyrównawczych oraz typy instytucji udzielających takiego wsparcia; • Specyfikę reakcji emocjonalnych dzieci w różnym wieku oraz zasady wykorzystywania sytuacji zabawowych i czynności dnia codziennego do wspomagania rozwoju dziecka; • Zasady i możliwości kształcenia specjalistycznego.	• Przekazywać lekarzowi informację na temat stanu zdrowia dziecka na podstawie obserwacji; • Podawać dziecku leki i witaminy zgodnie z zaleceniami lekarza, obserwować je w czasie choroby i reagować szybko na zmiany w wyglądzie oraz zachowaniu dziecka związane z przebiegiem choroby; • Dokonywać niezbędnych czynności pielęgnacyjnych w zależności od wieku i potrzeb rozwojowych dziecka; • Zawiadamiać niezwłocznie odpowiednie instytucje w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu dziecka; • Podejmować działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dziecka adekwatnie do stanu zdrowia i wieku dziecka; • Dbać o przyjęcie przez dziecko obowiązkowych szczepień ochronnych; • Dbać o realizowanie przez dziecko obowiązku szkolnego oraz monitorować jego postępy w nauce i odczytywać zachowania dziecka świadczące o problemach w nauce; • Współpracować ze szkołą, poradniami pedagogiczno-psychologicznymi i innymi ośrodkami wspierającymi proces edukacji i rozwoju dziecka; • Dobierać zabawy, podczas opieki domowej, do aktualnego poziomu rozwoju dziecka i zaspokajać potrzeby psychospołeczne dzieci; • Zapewniać możliwość kształcenia specjalistycznego w zależności od potrzeb: udział w zajęciach rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, psychoterapii, profilaktyczno-wychowawczych, socjoterapeutycznych lub resocjalizacyjnych.
--	---

Z2 Podejmowanie działań służących rozwojowi uzdolnień i zainteresowań wychowanków

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zasady dotyczące zabaw rozwijających zainteresowania u dzieci; • Podstawy psychologii i pedagogiki; • Zasady planowania perspektywicznego; • Sposoby kształtowania osobowości dziecka; • Zasady dotyczące zabaw kształtujących aktywność i osobowość dziecka; • Potrzeby poznawcze, rozwojowe i emocjonalne dziecka.	• Stymulować rozwój dziecka poprzez naukę i zabawę; • Podawać dziecku wzorce i przykłady pozytywnych postaw (np. poprzez czytanie książek i opowiadanie bajek); • Dokonywać oceny predyspozycji oraz przedmiotu zainteresowań dziecka; • Podejmować działania na rzecz rozwoju uzdolnień i zainteresowań dziecka (np. zapewniać udział w dodatkowych zajęciach szkolnych i pozaszkolnych); • Zachęcać dziecko do udziału w konkursach i wystawach mających na celu prezentację posiadanych uzdolnień i umiejętności; • Zapewniać możliwość rozwoju zainteresowań

	dziecka oraz wskazywać możliwości ich pogłębiania.
--	--

Z3 Wykonywanie działań ukierunkowanych na zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych oraz społecznych podopiecznych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Proces rozwoju społeczno-emocjonalnego dziecka; • Podstawowe potrzeby dziecka adekwatne do wieku rozwojowego; • Potrzebę kształtowania u dziecka pożądanych zachowań zgodnych z powszechnie obowiązującymi normami społecznymi oraz zasady modyfikacji zachowań dziecka poprzez wygaszanie niepożądanych i wzmacnianie pożądanych zachowań; • Zasady komunikowania się osoby dorosłej z dzieckiem oraz nawiązywania i utrzymywania kontaktu z dzieckiem; • Zasady kształtowania norm i postaw.	• Kontrolować zachowania psychospołeczne dziecka i kształtować w nim nawyki pożądanych społecznie zachowań; • Zaspokajać potrzeby rozwojowe dziecka (w tym potrzeby miłości, przynależności i poczucia bezpieczeństwa) oraz kompensować opóźnienia rozwojowe (we wszystkich obszarach funkcjonowania dziecka); • Konsekwentnie kształtować i stymulować odpowiednie zachowania oraz umiejętnie korygować niepożądane zachowania u dzieci; • Budować relacje z dzieckiem, zapewniać mu poczucie bezpieczeństwa oraz właściwe warunki bytowe; • Zapewniać możliwość poznania i utożsamiania się dziecka z wartościami etycznymi.

Z4 Podejmowanie interwencji służących zapewnieniu ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Normy i standardy dotyczące bezpieczeństwa dziecka w środowisku społeczno-wychowawczym; • Zasady dotyczące dobra dziecka funkcjonującego w rodzinie zastępczej i w jego środowisku społeczno-wychowawczym; • Zasady dotyczące budowania poczucia własnej wartości i autonomii dziecka.	• Sprawować osobistą opiekę nad powierzonym pieczy dzieckiem i chronić je przed ingerencją innych nieuprawnionych osób w jego sytuację społeczną i rodzinną oraz umożliwiać nawiązywanie bezpiecznych, pozytywnych i trwałych związków na całe życie – także z innymi osobami (dorosłymi i dziećmi); • Stwarzać dziecku warunki do pozyskiwania informacji w sprawach, które go dotyczą; • Umożliwiać dziecku wyrażanie opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Umożliwianie kontaktu z rodzinami i innymi osobami bliskimi dziecka oraz współpracowanie z instytucjami pieczy zastępczej

Kompetencja zawodowa Kz2: Umożliwianie kontaktu z rodzinami i innymi osobami bliskimi dziecka oraz współpracowanie z instytucjami pieczy zastępczej obejmuje zestaw zadań zawodowych Z5, Z6, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z5 Umożliwianie kontaktu z rodzinami i innymi bliskimi dziecka zgodnie z postanowieniem sądu w tym zakresie	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady dotyczące utrzymywania relacji dziecka z rodziną pochodzenia; - Konieczność wsparcia dziecka w procesie budowania jego relacji emocjonalnych z członkami rodziny pochodzenia; - Postanowienia sądu w zakresie kontaktów dziecka z rodziną pochodzenia.	- Organizować i nadzorować prawidłowy przebieg spotkań/kontaktów dziecka z rodziną pochodzenia; - Dbać o poszanowanie prawa dziecka do wiedzy o jego pochodzeniu oraz wspierać więzi pomiędzy dzieckiem a jego rodzicami biologicznymi i krewnymi; - Respektować postanowienia sądu w zakresie utrzymywania kontaktów dziecka z rodziną pochodzenia.

Z6 Współpracowanie z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi przepisami	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Rodzaje i zasady ubiegania się o świadczenia przysługujące dzieciom objętym pieczą zastępczą; - Zasady współpracy z sądem rodzinnym, PCPR, ośrodkiem adaptacyjno-opiekuńczym; - Instytucje oferujące wsparcie dzieciom objętym pieczą zastępczą oraz rodzaje udzielanej przez nie pomocy.	- Reprezentować dziecko w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb związanych z jego utrzymaniem; - Współpracować ze specjalistami PCPR, ośrodka adaptacyjno-opiekuńczego oraz z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistą ds. pracy z rodziną i sądem rodzinnym w celu zapewnienia najlepszych warunków rozwoju dla dziecka powierzonego pieczy zastępczej; - Korzystać z pomocy socjalnej, prawnej, psychologicznej i pedagogicznej udzielanej przez PCPR, jak również wsparcia innych specjalistów – w szkołach, w służbie zdrowia, w sądach, na policji itp.

3.4. Kompetencje społeczne

Pracownik w zawodzie **rodzic zastępczy** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

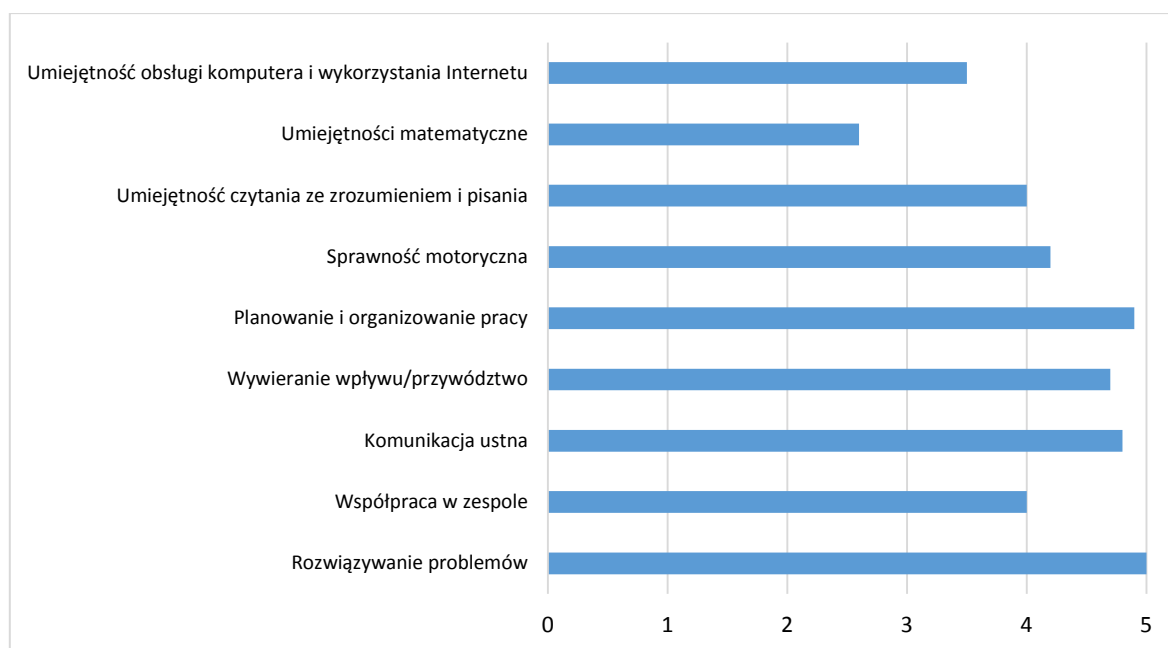
W szczególności pracownik jest gotów do:

- Pracy związanej z dużą odpowiedzialnością społeczną i moralną.
- Postępowania zgodnie z przyjętymi zasadami, etyką zawodową, normami społecznymi i obowiązującymi przepisami prawa.
- Doskonalenia zawodowego poprzez zainteresowanie problematyką rozwoju dziecka oraz psychologią i pedagogiką opiekuńczo-wychowawczą.
- Dostosowywania własnych zachowań do potrzeb dziecka oraz ich modyfikowania adekwatnie do określonej sytuacji.
- Komunikowania się w sposób skuteczny i konstruktywny.
- Ponoszenia odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań.
- Weryfikowania jakości wykonanej przez siebie pracy.

- Wyciągania wniosków z dotychczasowych działań, przewidywania i planowania działań opiekuńczo-wychowawczych.
- Ciągłego podnoszenia własnych kompetencji zawodowych.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien posiadać zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **rodzic zastępczy**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **rodzic zastępczy**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **rodzic zastępczy** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Pracownicy w zawodzie **rodzic zastępczy** są obecnie (2019 r.) poszukiwani na rynku pracy w Polsce. Przy zatrudnianiu w tym zawodzie istotne jest to, czy kandydat posiada odpowiednie doświadczenie, dysponuje wiedzą niezbędną do prawidłowej realizacji zadań zawodowych oraz czy ukończył kurs przygotowujący do roli rodzica zastępczego.

Z kandydatami spełniającymi warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, na ich wniosek, starosta (właściwy ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny) może zawierać umowy o utworzeniu rodziny zastępczej zawodowej. Umowę zawiera się na okres co najmniej 4 lat. Jeżeli umowę zawierają małżonkowie, wynagrodzenie przysługuje małżonkowi wskazanemu w umowie. Osoba, której przysługuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, nie może kontynuować lub podjąć dodatkowego zatrudnienia ani innej pracy zarobkowej bez zgody właściwego starosty.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (w 2019 r.) w ramach systemu kształcenia zawodowego w Polsce nie przygotowuje się kandydatów do pracy w zawodzie **rodzic zastępczy**.

Po ukończeniu specjalistycznego szkolenia i przejściu badań psychologicznych pozytywnie ocenieni kandydaci na rodzica zastępczego zawodowego otrzymują zaświadczenie kwalifikacyjne i pisemną opinię, co stanowi podstawę do rozpoczęcia procedury doboru dziecka, które zostanie objęte pieczą zastępczą. Ponadto konieczne jest też spełnienie przez kandydata innych wymagań opisanych w punkcie 2.5. Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie.

Szkolenie

Rodzic zastępczy może doskonalić swoją wiedzę i umiejętności, biorąc udział w dodatkowych szkoleniach (wychodzących poza zakres szkolenia obowiązkowego) z zakresu np. psychologii, pedagogiki, procesu rozwoju dziecka, pomocy terapeutycznej, organizowanych przez:

- firmy szkoleniowe, organizacje zawodowe (w tym organizacje rodzin zastępczych i adopcyjnych) oraz szkoły wyższe (prywatne i publiczne),
- Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

Rodzic zastępczy może również doskonalić swoją wiedzę i umiejętności samodzielnie, korzystając ze specjalistycznej literatury oraz czasopism branżowych.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.1. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2019 r.) wynagrodzenie osób pracujących w zawodzie **rodzic zastępczy** ustalane jest ustawowo, ale władze samorządowe mogą je podwyższać. Stawki dla rodzica zastępczego zamykają się w przedziale od 2800 zł do 4400 zł brutto miesięcznie i są uzależnione od:

- liczby dzieci, które zostały poddane pieczy zastępczej (np. w Warszawie stawki wynagrodzeń zostały określone na poziomie nie niższym niż 2800 zł brutto miesięcznie w przypadku sprawowania opieki nad jednym lub dwojgiem dzieci i 3400 zł brutto miesięcznie w przypadku sprawowania opieki nad trojgiem dzieci).

Wynagrodzenie rodzica zastępczego wzrasta:

- wraz z przyjęciem kolejnych podopiecznych,
- w przypadku sprawowania pieczy zastępczej nad dzieckiem z niepełnosprawnością.

Poza wynagrodzeniem rodzic zastępczy otrzymuje również:

- comiesięczne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w wysokości nie niższej niż 1000 zł na dziecko,
- dodatek na każde dziecko przyznawany w ramach programu „Rodzina 500+”.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczegolach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.2. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **rodzic zastępczy** możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością są bardzo ograniczone. Osobom zainteresowanym pracą w tym zawodzie stawia się duże wymagania zdrowotne. Warunkiem niezbędnym zatrudnienia osób z niepełnosprawnością jest identyfikacja indywidualnych barier, dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z nieznacznymi dysfunkcjami narządu wzroku (04-O), co dotyczy osób widzących obuocześnie, o prawidłowym lub nieznacznie ograniczonym zakresie pola widzenia, rozróżniających barwy oraz z dysfunkcją narządu wzroku, jeśli skorygowana jest przez odpowiednie szkła optyczne lub soczewki kontaktowe,
- z nieznacznymi dysfunkcjami narządu słuchu, mowy (03-L), co dotyczy osób słabosłyszących, pod warunkiem zapewnienia im odpowiednich pomocy technicznych – aparatów słuchowych – oraz przystosowania środowiska i stanowiska pracy, co umożliwi im wychwytywanie wad wymowy u dzieci, ciągłe porozumiewanie się i zapewnienie bezpieczeństwa.

Nie tylko orzeczona niepełnosprawność, ale wszystkie dysfunkcje oraz przewlekłe schorzenia mogą utrudniać wykonywanie pracy w tym zawodzie (m.in. znaczne wady wymowy, nosicielstwo chorób zakaźnych i pasożytniczych oraz zaburzenia psychiczne, zaburzenia równowagi, epilepsja i nałogi). Dlatego kandydat na rodzica zastępczego powinien legitymować się zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym możliwość wykonywania zadań zawodowych.

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 357).
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2134, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. poz. 213).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 274, poz. 1620).

Literatura branżowa:

- Domaradzki P., Krzyszkowski J.: Wsparcie dziecka w rodzinie i pieczy zastępczej. Ujęcie praktyczne. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.
- Krasiejko I.: Asystentura rodziny, rekomendacje metodyczne i organizacyjne. Wydawnictwo MRPiPS, Warszawa 2016.
- Kwaśniewska-Sadkowska A. (red.): Rodzinna piecza zastępcza – poradnik praktyczny. Wydawnictwo MRPiPS, Warszawa 2015.
- Ruszkowska M.: Diagnoza rodzin zastępczych w obliczu dylematów współczesności. Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
- Ruszkowska M.: Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze. Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
- Sadowska L., Gruna-Ożarowska A., Przygoda Ł.: Potrzeby psychospołeczne i duchowe człowieka oraz terapia zerwanych lub niewytworzonych więzi między matką i dzieckiem. „Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego” nr 3, 2005.
- Wilgocki J., Wright K.M.: Czas niepewności. O dzieciach w rodzinach zastępczych. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007.
- Żukiewicz A.: Rodzicielstwo zastępcze w perspektywie teoretycznej i praktycznej. Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2011.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzawodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Informacja o wynagrodzeniu: <https://warszawarodzinna.um.warszawa.pl/daj-dziecku-rodzin/najkie-wsparcie-mo-e-liczy-rodzina-zast-pcza-lub-rodzinny-dom-dziecka>
- Informacja o wynagrodzeniu: <https://warszawarodzinna.um.warszawa.pl/warszawa-stawia-na-rodziny-zast-pcze>
- Opis zawodu: <http://dfoz.pl/katolicki-osrodek-adopcyjno-opiekunczy/rodzina-zastepcza/obowiazki-i-uprawnienia-rodziny-zastepczej>
- Opis zawodu: <https://dziecko.trojmiasto.pl/Daja-im-milosc-i-bezpieczenstwo-Dla-nich-to-nie-tyle-praca-co-n124519.html>
- Opis zawodu: <http://pcpr.powiat.poznan.pl/?c=237>
- Opis zawodu: <https://wiadomosci.wp.pl/ekspertka-rodzic-zastepczy-musi-miec-duzo-empatii-i-umiec-sie-bawic-6027651648349313a>
- Opis zawodu: http://wrodziniecieplej.pl/?utm_source=google&utm_medium=cpc
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Program Rodzina 500+: <https://rodzina500plus.gov.pl>
- Programy szkoleń: <http://towarzystwonaszdom.pl/szkolenia-dla-kandydatow>
- Programy szkoleń: <http://www.adopcje.pl/szkolenia/szkolenie-dla-rodzin-zastepczych>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Wymagania do zawodu: <https://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/rodzina-zastepcza/686636,Jak-zostac-rodzina-zastepcza.html>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>
- Zadania zawodowe: <http://dfoz.pl/katolicki-osrodek-adopcyjno-opiekunczy/rodzina-zastepcza/obowiazki-i-uprawnienia-rodziny-zastepczej>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.

Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.

Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Kontakt pozawerbalny	Dotyczy wszystkich ludzkich zachowań, postaw i obiektów innych niż słowa, które komunikują wiadomości i posiadają wspólne społeczne znaczenie. Obejmuje: wygląd fizyczny, ruch ciała, gesty, wyraz twarzy, ruch oczu, dotyk, głos oraz sposób wykorzystywania czasu i miejsca w komunikowaniu się. Nie zawiera jednak gestów które zawierają słowa, takich jak język migowy ani słów pisanych lub przekazywanych elektronicznie.	Tkaczyk L.: Komunikacja niewerbalna – postawa, mimika, gest. Wydawnictwo Astrum, Warszawa 1996
2	Kontakt werbalny	Komunikacja międzyludzka, której środkiem jest język mówiony; komunikacji werbalnej najczęściej towarzyszy komunikacja niewerbalna.	Babik W.: Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2002
3	Opieka	Zaspokajanie potrzeb, których jednostka nie umie, nie może lub nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić, żeby zachować równowagę biologiczną i psychiczną, przeżyć, zachować zdrowie, jakość życia, zapewnić prawidłowy rozwój i ciągłość gatunku. Działania podejmowane przez osoby bądź instytucje wobec dzieci w związku z faktyczną albo potencjalną sytuacją zagrożenia, przy braku lub ograniczonych możliwościach przezwyciężenia tej sytuacji przez samo dziecko w celu zapewnienia prawidłowych warunków rozwoju i wychowania młodego pokolenia.	http://www.edukacja.edux.pl/p-11232-podstawowe-pojecia-z-zakresu-pedagogiki.php [dostęp: 31.03.2019]
4	Pieczą zastępczą	Jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, którym w drodze postępowania sądowego władza rodzicielska została zawieszona lub ograniczona bądź zostali jej pozbawieni. Celem pieczy zastępczej jest zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Podmioty realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej współpracują na rzecz reintegracji rodziny i powrotu dziecka do rodziny pochodzenia.	http://www.wcpr.pl/zadania-2/organizowanie-pieczy-zastepczej/rodzinna-pieczą-zastępczą [dostęp: 31.03.2019]

5	Postawa	Stosunek człowieka do życia lub do pewnych zjawisk, wyrażający jego poglądy. Jest to również sposób postępowania lub zachowania wobec określonych zjawisk, zdarzeń lub w stosunku do ludzi.	https://sjp.pwn.pl/slowniki/po-stawa.html [dostęp: 31.03.2019]
6	Potrzeby psychospołeczne	Obejmują: potrzebę uznania za część społeczności i grupy oraz odgrywania w nich określonej roli, potrzebę wypełnienia czasu wolnego w satysfakcjonujący sposób, potrzebę utrzymywania stosunków towarzyskich, potrzebę uznania jako jednostki ludzkiej, potrzebę autoekspresji, potrzebę odpowiedniej stymulacji psychicznej i umysłowej, potrzebę bezpieczeństwa, potrzebę odpowiednio ustalonego trybu życia i utrzymania stosunków z rodziną, potrzebę satysfakcji.	Sadowska L., Gruna-Ożarowska A., Przygoda Ł.: Potrzeby psychospołeczne i duchowe człowieka oraz terapia zerwanych lub niewytworzonych więzi między matką i dzieckiem. „Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego” nr 3, 2005
7	Rodzina zastępcza	Forma opieki nad dzieckiem, którego rodzice są nieznani albo pozbawieni władzy rodzicielskiej lub którym ją ograniczono. Rodzina taka pełni funkcję rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://mops.elblag.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=5 [dostęp: 31.03.2019]
8	Rozwój emocjonalny	Obejmuje odczucia względem innych oraz samego siebie, a także umiejętność funkcjonowania w społeczeństwie. Polega na zwiększaniu poczucia własnej wartości, jakie przychodzi wraz z poznawaniem nowych rzeczy i zdobywaniem kolejnych umiejętności. Dziecko staje się coraz bardziej świadome zarówno swoich talentów, jak i cech charakteru. Rozwój emocjonalny łączy się również z rozwojem języka używanego do określania uczuć i emocji.	https://parenting.pl/emocjonalny-rozwoj-dziecka [dostęp: 31.03.2019]
9	Rozwój psychofizyczny	Ciąg jakościowych zmian w strukturach poznawczych i aktywności intelektualnej dziecka. Rozwój ma charakter ciągły, a zarazem stadialny. Każde stadium stanowi odrębną całościową strukturę i organizację złożoną z szeregu struktur cząstkowych. Kolejność stadiów jest stała i nieodwracalna. Przyporządkowanie się do wieku życia i granice czasowe mogą jednak różnić się zależnie od warunków kulturowych i właściwości indywidualnych.	http://diagnostykarozwojudziecka.blogspot.com/2012/06/rozwoj-dziecka-definicja.html [dostęp: 31.03.2019]
10	Wychowanie	Ogół działań zmierzających do zmiany osobowości człowieka. Zmiana ta zachodzi pod wpływem nauczyciela, instytucji kulturowych, massmediów, otoczenia, środowiska naturalnego (atmosfery, składu powietrza, hałasu i tym podobne), jak również wewnętrznej motywacji do sięgania po określone książki, filmy. Wychowanie to dbanie nie tylko o dobrą wartość psychiczną, ale również duchową, fizyczną, umysłową, emocjonalną.	http://www.publikacje.edu.pl/pdf/11875.pdf [dostęp: 31.03.2019]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.